

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Відокремлений структурний підрозділ «Педагогічний фаховий коледж
Львівського національного університету імені Івана Франка»

Затверджено
В. о. директора Оксана СУРМАЧ
« 30 серпня 2022 р.

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ
для здобувачів вищої освіти
галузі знань 02 Культура і мистецтво
спеціальності 027 Музезнавство, пам'яткознавство

Схвалено цикловою комісією педагогічно-психологічних і соціальних дисциплін ВСП «Педагогічний фаховий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка» (протокол № 1 від 30.08.2022 р.).

Укладач програми:

Караманов О.В., д-р пед. наук, доцент, викладач вищої категорії ВСП «Педагогічний фаховий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка»;

Караманов О. В. Програма атестаційного іспиту для здобувачів вищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство. Львів: Малий видавничий центр, 2022. 28 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Організація та порядок проведення атестаційного іспиту	5
Зміст програми	11
Перелік питань до екзамену	22
Критерії та норми оцінювання	25

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестаційний іспит є однією з форм атестації здобувачів вищої освіти.

Атестація – це сукупність дій щодо визначення кваліфікації кандидата і встановлення допуску до виконання конкретного виду робіт, встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Головним завданням іспиту є перевірка якості професійної підготовки майбутніх музеєзнавців, виявлення відповідності підготовки випускника до вимог освітньо-професійної програми. Іспит є свідченням фаховості випускника, його готовності брати участь у різних видах роботи музейних закладів, екскурсійній, туристичній та музейно-педагогічній діяльності.

Перелік і кількість дисциплін, що виносяться на атестаційний іспит, обумовлений освітньою програмою та навчальним планом. Програму кваліфікаційного іспиту укладено відповідно до Стандарту вищої освіти України: першого (бакалаврського) рівня, галузь знань 02 – Культура і мистецтво, спеціальність 027 – Музеєзнавство, пам'яткознавство та освітньо-професійної програми Музеєзнавство, пам'яткознавство галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство.

Програма побудована з врахуванням основних тем з музейної педагогіки, історії матеріальної культури і побуту, експозиційної діяльності музеїв, прикладної музеології, теорії і практики екскурсійної справи, що дає змогу виявити музейний спосіб мислення, творчий підхід випускників до розв'язання виставкових, екскурсійних, музейно-педагогічних проблем.

Обсяг знань та умінь здобувачів освіти не виходить за межі освітньо-професійної програми, робочих навчальних програм, за якими велась підготовка майбутніх фахівців.

Програма та порядок проведення атестаційного іспиту визначається Положенням про Екзаменаційну комісію у Відокремленому структурному підрозділі «Педагогічний фаховий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка».

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Атестаційний іспит приймається Екзаменаційною комісією, склад якої затверджується наказом директора Коледжу.

До складання іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості.

Іспит проводиться за екзаменаційними білетами, складеними відповідно до робочих навчальних програм, визначених цикловою комісією викладачів педагогічно-психологічних і соціальних дисциплін.

Екзаменаційна комісія працює у формі відкритих засідань.

Тривалість усного атестаційного іспиту не повинна перевищувати 30 хвилин для одного студента.

Виконання всіх екзаменаційних завдань атестаційного іспиту є обов'язковим.

Оцінки (бали) виставляє кожен член комісії. Підсумкова оцінка атестаційного іспиту визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань.

Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні іспиту приймається більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови екзаменаційної комісії є вирішальним.

Програма атестаційного іспиту включає перелік питань з музейної педагогіки, історії матеріальної культури і побуту, експозиційної діяльності музеїв, прикладної музеології, теорії і практики екскурсійної справи. Кожне питання містить структурні компоненти, що для здобувача освіти є орієнтиром (планом відповіді) на іспиті. Саме такий підхід допоможе випускникові готуватися, поєднуючи теоретичний матеріал з музейною практикою, сучасними музейними та музейно-педагогічними технологіями.

В одному білеті слід уникати однотипних питань.

Зразок екзаменаційного білета:

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Особливості побуту західноєвропейського населення періоду середньовіччя (меблі, предмети домашнього вжитку, вбрання, військові обладунки тощо).
2. Особливості проектування листків активності, маршрутних листів, плакатів, постерів, рефлексивних карт для різновікової музейної аудиторії.
3. Характерні ознаки та специфіка проведення екскурсій на історичні теми. Опишіть послідовність, методи і прийоми такої екскурсії для учнів старшого шкільного віку.

Екзаменаційний білет усного атестаційного іспиту складається з трьох завдань.

Перше завдання – теоретичне з курсів *історії матеріальної культури і побуту та експозиційної діяльності музеїв*, вимагає від випускника розкриття змісту, розуміння поданої інформації; передбачає розкриття конкретного теоретичного положення з демонстрацією вміння наводити приклади відповідно до завдання.

Максимальна кількість балів – 35.

Друге завдання – теоретичне з *музейної педагогіки та прикладної музеології*. Вимагає від випускника глибокого розкриття змісту, розуміння інформації, що подає здобувач освіти стосовно методів, форм та змісту матеріалу; передбачає розкриття конкретного теоретичного положення з демонстрацією вміння наводити приклади відповідно до теми.

Максимальна кількість балів – 35.

Третє завдання – теоретико-практичне з *теорії і практики екскурсійної справи*. Здобувачу освіти необхідно вирішити практичне завдання. Вимагає уміння використати теоретичні знання для вирішення практичної проблеми в галузі музеєзнавства.

Максимальна кількість балів – 30.

У результаті вивчення *історії матеріальної культури і побуту* здобувач освіти повинен **знати:**

- базові поняття в галузі історії матеріальної культури;
- джерела вивчення матеріальної культури і побуту;
- функції матеріальної культури;
- особливості матеріальної культури і побуту різних історичних періодів;
- зміст та наслідки неолітичної, промислової та науково-технічної революції;
- матеріальні основи життєдіяльності людини через матеріальне виробництво та створення матеріально-побутових умов;
- типи та варіанти розвитку поселень, житлових приміщень;
- історичні етапи розвитку, типові риси та регіональні особливості житлово-господарського будівництва;
- місце матеріальної культури в системі культури загалом та її зв'язок із духовною культурою.

Вміти:

- на практиці застосовувати здобуті знання;
- аналізувати різноманітні явища матеріальної культури та побуту;
- орієнтуватись в культурному середовищі певного історичного етапу;
- володіти термінологією для характеристики розвитку матеріальної культури;
- вміти висловлювати й обґрунтовувати власну позицію з питань історії матеріальної культури і побуту;
- враховувати культурні звичаї України в сприйнятті інших культур;
- користуватися необхідною спеціальною літературою і джерелами.

У результаті вивчення *експозиційної діяльності музеїв* здобувач освіти повинен **знати:**

- специфіку предмету експозиційної роботи музеїв;
- поняття категорій, що використовуються в експозиційній роботі музеїв;
- основні методи побудови експозицій;
- процес проектування нової експозиції;
- практичні питання підготовки експозиції;
- історію становлення сучасних методів побудови експозиції.

Вміти:

- орієнтуватись в сучасних підходах та тенденціях експозиційної та виставкової діяльності музеїв;
- формулювати завдання експозицій музеїв різних профілів;
- проектувати і створювати виставки і музейні експозиції.

У результаті вивчення *музейної педагогіки* здобувач освіти повинен ***знати:***

- сутність понять “музейна педагогіка”, “культурно-освітня діяльність музеїв”, “педагогіка музейної діяльності”, “музейна комунікація”, “музейний простір”;
- нові технології музейної освіти;
- особливості формування історичної свідомості у процесі навчання в музеї;
- методику організації і проведення музейних занять з різновіковою аудиторією.

Вміти:

- володіти термінологічним апаратом дисципліни;
- розуміти мову музейної експозиції;
- сприймати та аналізувати музейну інформацію;
- логічно мислити, послідовно та аргументовано розвивати свою думку;
- інтерпретувати історичну реліквію;
- використовувати потенціал музею для розкриття творчих здібностей особистості;

- оцінювати історичні явища з різних позицій.

У результаті вивчення *прикладної музеології* здобувач освіти повинен **знати:**

- загальну та спеціальну методика музейної діяльності;
- техніку музейної роботи;
- організацію музейної справи та управління музейною діяльністю;
- особливості музеєфікації рухомих і нерухомих пам'яток історії і культури;
- взаємовідносини музею і відвідувача у контексті загальної теорії комунікації;
- роль музейної спільноти у розвитку музейної науки і практичної діяльності.

Вміти:

- володіти термінологічним апаратом дисципліни;
- застосовувати набуті знання у практичній роботі, збагачувати свій науковий та творчий потенціал;
- самостійно працювати зі спеціальною літературою, знаходити і аналізувати потрібну інформацію;
- аналізувати процеси перетворення історико-культурних і природних об'єктів в об'єкти музейного показу з метою максимального збереження та вияву їх історико-культурної, наукової та художньої цінності;
- застосовувати міждисциплінарні підходи для вивчення музейного відвідувача;
- застосовувати різні моделі музейної комунікації у взаємодії з дитячою та учнівською аудиторією.

У результаті вивчення *теорії і практики екскурсійної справи* здобувач освіти повинен **знати:**

- загальну та спеціальну методика екскурсійної діяльності;
- особливості розвитку екскурсійної справи у світі та історію розвитку екскурсійної діяльності в Україні;

- ресурсний потенціал екскурсійної діяльності в Україні та світі;
- сутність, функції і ознаки екскурсії, класифікацію екскурсій та диференціацію екскурсійного обслуговування;
- основні вимоги до екскурсовода та особливості його контакту з групою;
- нормативно-правову базу в сфері екскурсійної діяльності;
- методи, форми та можливості проведення екскурсій.

Вміти:

- володіти термінологічним апаратом дисципліни;
- розробляти туристично-екскурсійні маршрути;
- застосовувати маркетинговий інструментарій сфери екскурсійних послуг – теоретичні й практичні інструменти впливу, в основі яких лежить психологія середньостатистичного відвідувача музею;
- застосовувати базові та особливі методичні прийоми проведення екскурсій;
- складати та оформлювати екскурсійні тексти, схеми (карти) маршруту екскурсії, технологічні картки, “портфель екскурсовода”, картки (паспорти) екскурсійних об’єктів.

У процесі атестаційного іспиту здобувач освіти продемонструє:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо відповідно до розуміння тенденцій розвитку музейної та пам’яткоохоронної галузі.

СК 4. Здатність до експозиційної, науково-фондової, культурно-просвітницької діяльності на основі професійно профільованих знань.

СК 6. Здатність до атрибуції й експертизи об'єктів історико-культурної спадщини.

Практичні результати навчання:

ПР 2. Аналізувати й узагальнювати історико-культурний матеріал у певній системі.

ПР 18. Виконувати комплексні завдання протягом певного періоду часу та представляти результат вчасно

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Дисципліна 1. ІСТОРІЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ І ПОБУТУ

Тема 1. Матеріальна культура і побут первісного суспільства.

Знаряддя давньої людини. Чопери й чопінги – найдавніші знаряддя праці. Розвиток та виготовлення знарядь праці впродовж кам'яного віку. Поява нових прийомів обробки каменю. Пам'ятки кам'яного віку. Використання дерева та кісток тварин як сировини для виготовлення різноманітних предметів (наконечники стріл, голки, гарпуни, гачки та ін.), прикрас та предметів побуту (шпильки, буси, гребінці, браслети, накладки тощо). Гончарні вироби. Прядіння та ткацтво. Поява виробів з металу. Вплив чорної металургії на розвиток господарства. Поява перших штучних жител. Поселення. Деталі одягу. Звіриний стиль мистецтва. Ювелірна справа.

Тема 2. Матеріальна культура і побут слов'ян в кінці I тис. до н. е. – IX ст.

Витоки праслов'янської культури. Зміни в матеріальній культурі слов'ян з настанням залізного віку. Господарські заняття слов'ян. Прогрес в орному землеробстві і ремеслах. Піднесення залізообробного виробництва. Відокремлення металургії заліза від ковальства і перетворення ковальської справи в самостійну галузь ремесла. Вплив сусідніх народів. Зміни в матеріальній культурі слов'ян на початку епохи раннього середньовіччя. Східні слов'яни. Розселення та заняття. Розвиток ремісничої техніки. Ювелірне

ремесло і виробу. Техніки обробки матеріалів. Виробничий і побутовий інвентар. Поселення і житла. Типи жител і господарських споруд. Садибний комплекс. Городища східних слов'ян. Язичницькі храми. Одяг слов'ян. Чоловічий і жіночий одяг. Комплекс прикрас. Їжа та супутнє начиння. Культурна взаємодія східних слов'ян з іншими народами.

Тема 3. Матеріальна культура і побут періоду античності.

Виникнення цивілізацій Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Основні заняття, сільськогосподарський реманент і ремесла. Типи поселень. Палаци знаті. Заміські вілли. Будинки простолюдинів. Громадські будівлі. Храми. Мости і водогони.

Костюм давніх греків. Чоловічий костюм: хітон і гіматій. Жіночий костюм. Нижній і верхній одяг. Взуття та головні убори. Облачення жерців. Прикраси. Озброєння і одяг воїнів.

Костюм давніх римлян. Чоловічий одяг. Нижній і верхній одяг. Основні типи тунік. Плащі. Жіночий костюм. Прикраси. Озброєння і військовий одяг давніх римлян. Побут греків і римлян. Домашнє начиння. Посуд. Кераміка. Інтер'єр житла, меблювання. Освітлювальні прилади.

Тема 4. Матеріальна культура Візантії, Середньовічної Європи, Київської Русі.

Міста і сільські поселення Візантії. Будівельні матеріали. Типи міського та сільського житла. Інтер'єр і меблі. Міський характер ранньовізантійської цивілізації. Зміна зовнішнього вигляду поселень, зростання питомої ваги сіл. Утвердження християнства і його вплив на зміну вигляду міст. Культові споруди. Софійський собор в Константинополі. Ремесло. Інструменти ремісників. Розквіт декоративно-прикладного мистецтва. Художній метал. Прикраси. Перебірчасті емалі. Різьблена кістка. Дрібна пластика з каменю (стеатиту). Різьба по кольорових мінералах (гліптика). Різьба по дорогоцінному і напівкоштовному камінню. Поливна кераміка. Скло. Костюм візантійців. Тканини. Чоловічий одяг, взуття, головні убори. Одяг жінок. Зачіски та

прикраси. Царський одяг і імператорські регалії, шати посадових осіб. Облачення священнослужителів.

Витоки культури західноєвропейських народів. Спрощення виробів і знарядь праці після падіння античного світу. Спільні риси в мистецтві і матеріальній культурі та їх відображення в романському (X-XII ст.) і готичному (XIII-XV ст.) стилях. Сільське господарство і ремесло. Видобуток і обробка металів. Виробництво нових видів зброї. Спорядження лицаря. Склоробство. Вовняне виробництво. Бавовняні тканини. Шкіряна справа. Машина для друкарства. Середньовічні механізми. Перші машини. Годинники.

Поселення. Середньовічне місто. Планування і архітектурний простір міст. Громадські будівлі. Житла городян. Типи сільських поселень та житла. Будинки ремісників. Кам'яні замки. Побут, меблі та інші предмети домашнього вжитку. Меблювання замків і монастирів. Кухонний реквізит і начиння.

Вбрання. Матеріали для виготовлення одягу. Жіночий та чоловічий костюм раннього середньовіччя. Головні убори, взуття. Доповнення до костюму. Особливості костюму феодальної знаті. Удосконалення техніки шиття. Костюм королів і міської знаті. Селянський одяг. Одяг духовенства. Військові обладунки.

Матеріальна культура і спосіб життя в пізньому середньовіччі. Накопичення технічного досвіду. Освоєння нових видів виробництва.

Особливості розвитку давньоруської держави. Землеробство як основа економіки Київської Русі. Землеробські та інші сільськогосподарські знаряддя. Ремесло. Становлення міського ремесла.

Еволюція поселень. Виникнення і розвиток міст. Планування міських і сільських поселень. Укріплений центр і посад. Домобудівництво. Напівземлянки. Становлення наземного житла. Зрубні споруди. Господарські споруди. Внутрішнє планування та інтер'єр житла. Дерев'яне зодчество. Палаци, князівські замки. Житлові будинки феодалів. Кам'яне будівництво X – XI ст. в Києві та інших містах. Інтер'єр культових будівель. Монастирі. Становлення фортифікаційної справи.

Матеріальна культура українських земель в початковий період політичної роздробленості. Її загальні риси та місцеві особливості. Формування регіональних політичних, економічних і культурних центрів. Зростання і зміцнення міст. Художнє оформлення храмів. Елементи декору. Скульптурне оздоблення соборів. Різьблення по каменю.

Житло. Інженерні споруди: мостові, системи дренажів і водоводів. Каскади. Особливості монументального будівництва. Народні основи прикладного мистецтва.

Тема 5. Матеріальна культура другої половини ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

Знаряддя праці, транспорт, техніка і технології, житло, побутове начиння і мода. Тенденції розвитку матеріальної культури. Мінімалізм у всіх сферах життєдіяльності: інтер'єр, мода, предмети побуту. Молодіжні рухи. Мода на нью ейдж, хіпі, Фаст-фуд. Енергетична криза, комп'ютерні технології, розвиток аудіо та відео носіїв. Принти і яскраві кольори. Бруталізм в радянській матеріальній культурі. Персональні комп'ютери та комп'ютерні гри, персональні відеокамери, аудіоплеєри. Ретро, гранж, роликові ковзани. Інтернет, цифрові технології. Тотальна еkleктика в моді. Гаджети та концепції майбутніх гаджетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історія української культури. Курс лекцій для студентів усіх спеціальностей ОС «Бакалавр» денної та заочної форм навчання / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю. М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: Видавництво Ліра, 2021. 230 с.

2. Сучасна культурологія / За ред. К. Кислюка. Київ: Кондор, 2018. 382 с.

3. Культурологія: Навчальний посібник / Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Кондратюк А. Ю. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 392 с.

4. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: Підручник. 3-тє видання. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 584 с.

Дисципліна 2. ЕКСПОЗИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗЕЇВ

Тема 1. Принципи, прийоми і методи побудови експозицій.

Експозиція як репрезентативна форма музейної колекції. Тематичні, фондів та звітні експозиції. Принципи побудови експозиції – на основі наукової концепції; на основі предметності; з урахуванням дохідливості та універсальності. Стадії створення музейної експозиції. Методи проектування музейної експозиції – систематичний, ансамблевий, ландшафтний, тематичний. Поняття про експозиційні матеріали. Головні експозиційні прийоми.

Тема 2. Музейний предмет (експонат) в експозиції.

Основні типи та види музейних предметів (джерел). Типовий музейний предмет. Унікальний музейний предмет. Властивості музейного предмету (інформативність, репрезентативність, експресивність). Соціальні функції музейного предмету. Критерії відбору музейних предметів для експонування.

Тема 3. Музейна експозиція як основна форма музейної комунікації. Психологічні аспекти музейної експозиції.

Особливості музейної комунікації. Експозиція як одна із форм музейної комунікації. Експозиція і глядач. Інформаційний і комунікаційний аспекти експозиції. Використання технічних і аудіовізуальних засобів як одна із умов розширення інформаційних можливостей та підвищення емоційного впливу експозиції. Психологічні аспекти музейної експозиції. Психологічні особливості впливу експозиції на глядача.

Тема 4. Наукове проектування експозиції музею.

Складові частини проектування експозиції. Наукова концепція експозиції. Короткий тематичний план (тематична структура). Розширена тематична структура (розгорнутий тематичний план). Тематико-експозиційний план (ТЕП). Сценарій експозиції. Побудова тематичного експозиційного комплексу. Склад експозиційного комплексу. Експонати, створювані музеєм для експозиційного показу. Особливості побудови тематичного експозиційного комплексу. Принципи розташування експонатів в експозиції. Прийоми групування й виділення експонатів.

Тема 5. Специфіка експозицій музеїв різних профілів.

Особливості експозиції природничих музеїв. Експозиція археологічних музеїв. Експозиційне мистецтво в контексті храмової архітектури. Експозиційний показ творів живопису, графіки і скульптури. Створення експозиції в музеях під відкритим небом. Експозиція краєзнавчого музею і її специфіка. Експозиція в літературних та меморіальних музеях. Нетрадиційні форми роботи музеїв з етнографічними колекціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановська Н. Експозиційна робота в діяльності музею. *Historical and Cultural Studies*. Vol. 2, №. 1, 2015. С. 13-17.
2. Белікова М. В., Зайцева В. М. Основи музеєзнавства : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Запорізький національний технічний університет. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2015. 180 с.
3. Велика Л.П. Музейне експозиційне мистецтво: Монографія. Харк. держакад. культури. Х, 2000. 159 с.
4. Гайдай О. М. Музеєзнавство : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 212 с.
5. Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

Дисципліна 3. МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА

Тема 1. Поняття про музейну комунікацію та її роль в організації ефективної взаємодії з відвідувачами.

Аналіз поняття «музейна комунікація». Історичні моделі музейної комунікації – Д. Камерон, К. Хадсон, Г. Осборн, Ю. Ромедер, Е. Хупер-Грінхілл, З. Странський, Н. Саймон. Музейна комунікація і стилі навчання в музеї. Аналіз стратегій музейної комунікації в музеях різного типу і профілю. Музейна комунікація і музейно-педагогічна діяльність. Роль музейного педагога в організації комунікації в музеї.

Тема 2. Музейна дидактика. Педагогічні технології та особливості їх реалізації у музеях різного типу та профілю.

Музейна дидактика у системі музейної педагогіки, психології та соціології. Освітні, педагогічні та навчальні технології у просторі музею: можливості адаптації в інформаційному суспільстві. Музейна дидактика і алгоритми комунікації в музеї. Дидактичні особливості проектування сучасних занять у просторі музею. дидактичного забезпечення у просторі музею. Особливості проектування листків активності, маршрутних листів, плакатів, постерів, рефлексивних карт для різновікової музейної аудиторії.

Тема 3. Методологічні засади організації демократичного освітнього середовища у просторі музею.

Аналіз поняття «демократичне освітнє середовище» в музеї. Міждисциплінарність у виборі засадничих основ музейного заняття. «Мова музейної виставки» та вибір дискурсу у просторі музею (мультикультурний, мультимедійний, інклюзивний). Множинність способів організації навчання у просторі музею з урахуванням інклюзивних відвідувачів. Музейний конструктор.

Тема 4. Методи і прийоми навчання й виховання у музейному просторі. Організація музейного середовища навчання.

Методи і прийоми навчання в музейному просторі, аналіз сучасних підходів та класифікацій. Метод одного експонату, метод двох експонатів, метод п'яти експонатів, множинний метод. Етапи проектування та організації музейного середовища навчання. Музейно-педагогічна взаємодія та її психологічні механізми. Методи організації музейно-педагогічної взаємодії з різновіковою аудиторією.

Тема 5. Музейно-педагогічні програми і проекти: методики проектування та практичної реалізації.

Поняття про музейно-педагогічну програму. Види програм. Структура музейно-педагогічної програми. Поняття про музейно-педагогічний проект. Типологія музейних проектів та їх актуальні можливості в сучасному «суспільстві»

знань». Поняття про проектну діяльність та її роль у взаємодії музею і освіти. Варіативність музейно-педагогічних програм у вітчизняному та зарубіжному музейному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар М. М. Нариси музейної справи / М. М. Бондар, Г. Г. Мезенцева, Л. Н. Славін. – К., 1959. – 156 с.
2. Вайдахер Ф. Загальна музеологія / Ф. Вайдахер: перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич. – Львів : Літопис, 2005. – 632 с.
3. Ганнусенко Н. І. Етнохудожнє виховання школярів у позаурочний час / Н. І. Ганнусенко. – К.: ТОВ «ХІК», 2004. – 96 с.
4. Демиденко В. В. Мистецтво у світоглядному вихованні (формування світоглядних уявлень підлітків на уроках літератури, музики, образотворчого мистецтва) : навч. посібник для студ. ВНЗ / В. В. Демиденко. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2008. – 200 с.
5. Караманов О. В. Музейна дидактика у системі організації комунікації з відвідувачами // Матеріали Восьмої науково-практичної конференції “Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи” (Київ, 1-2 жовтня 2020 р.) / Національний Києво-Печерський історикокультурний заповідник. – К.: НКПКЗ, 2020. – С. 55–57ю
6. Караманов О. В. Педагогічна діяльність музеїв в сучасному освітньому просторі України. Львів: Сполом, 2020.
7. Pater R. Edukacja muzealna – muzea dla dzieci i młogzieży. Kraków, 2016.

Дисципліна 4. ПРИКЛАДНА МУЗЕОЛОГІЯ

Тема 1. Поняття про методологію та методи музеології.

.Аналіз головних напрямів вирішення методологічних проблем музеології. Поняття про технологічну методологію музеєзнавства. Погляди З. Странського на конструювання методів музеології. Аналіз загальних методів музеології. Аналіз спеціальних музеологічних методів – музейно-документаційного, музейно-аксіологічного, музейно-комунікаційного.

Тема 2. Музей як соціокультурний інститут.

Музей у системі соціокультурної діяльності. Особливості соціального типу музейних відносин. Роль музеїв у процесах глобалізації та розширення їх освітньої функції. Проблеми актуалізації національних традицій музейними

засобами. Проблеми формування між музейного інформаційного простору. Музей як засіб міжкультурної комунікації.

Тема 3. Поняття про музейний предмет та його значення у системі прикладної музеології.

Музейний предмет у системі сучасної музеології. Характеристика ролі музейного предмета в оцінці класиків музеології. Аналіз та порівняння дефініцій «предмет музейного значення», «музейний предмет», «музейний експонат». Меморіальність та унікальність музейного предмета. Аналіз репрезентативності музейного предмета. Базові характеристики музейного предмета – інформативність, атрактивність, експресивність.

Тема 4. Організація науково-фондової роботи музейного закладу. Комплектування і ведення фондів.

Поняття про науково-фондову роботу музею та її основні завдання. Наукова організація музейних фондів та характеристика основних одиниць обліку та збереження. Характеристика основних категорій музейних пам'яток – речові, писемні, нумізматичні, художні, меморіальні, природничо-історичні, науково-технічні. наукове комплектування музейних фондів та його етапи. Характеристика головних видів комплектування – систематичне, тематичне, комплексне. Основні форми комплектування.

Тема 5. Менеджмент і маркетинг у стратегії діяльності музею.

Поняття про музейний менеджмент у контексті головних напрямів діяльності музейного закладу. Особливості розробки перспективного плану розвитку музею. Музейний фандрейзинг. Особливості застосування PR-діяльності у просторі музею. Музейний маркетинг та його роль у промоції музею.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: посібник / пер. з нім. В. Лозинський та ін. – Львів: Літопис, 2005.
2. Власюк Г. Музеєзнавство та архівна справа: навч.-метод. посібник / Г. М. Власюк, О. Ю. Зосимович, М. В. Хададова. – Житомир, 2006.
3. Закон України “Про музеї та музейну справу” // Відомості Верховної Ради. 1995. № 25.

4. Климишин О. С. Природнича музеологія: навч. посібник / О. С. Климишин, І. В. Шидловський. – Львів : ЛНУ, 2017.
5. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: Навч. посібник. – К.: Знання, 2008.
6. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015.

Дисципліна 5. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ЕКСКУРСІЙНОЇ СПРАВИ

Тема 1. Екскурсознавство – комплексна наукова дисципліна. Основні етапи розвитку екскурсійної діяльності у світі та в Україні.

Міждисциплінарний характер екскурсійної діяльності та її зв'язок з різними дисциплінами. Соціально-філософський та культурологічний сенс екскурсій, їх місце у формуванні загальнолюдських цінностей. Найважливіші аспекти екскурсознавства: науково-методичний, просвітницький, пізнавальний, виховний, емоційно-естетичний. Основні етапи розвитку екскурсійної діяльності у світі. Основні етапи розвитку екскурсійної діяльності на українських землях.

Тема 2. Екскурсія як компонент екскурсійної діяльності.

Основні ознаки екскурсій. Класифікація екскурсій та характеристика її основних видів. Поняття про оглядові (багатопланові), історичні, літературні, мистецтвознавчі, музейні екскурсії – основні підходи до організації та проведення. Вимоги до сучасної екскурсії. Екскурсії і сучасні інформаційні технології.

Тема 3. Аналіз базових методичних прийомів проведення екскурсій. Прийоми показу та руху.

Поняття про екскурсійну методику та її роль у сучасній музеології. Головні методичні принципи (засади) проведення екскурсій. Поняття про методичні прийоми проведення екскурсій. Роль переходів під час проведення екскурсій. Прийом показу в екскурсії, його завдання, види та послідовність реалізації. Аналіз методичних прийомів розповіді. Основні вимоги до розповіді. Прийом руху в екскурсії, його завдання. Аналіз особливих методичних екскурсійних

прийомів. Можливості застосування методичних прийомів під час проведення екскурсій різного типу (оглядові, історичні, літературні, природознавчі, музейні та ін.).

Тема 4. Поняття про ринок екскурсійних послуг. Учасники відносин екскурсійної діяльності.

Поняття про туристичний продукт та його основні характеристики. Загальні особливості формування, просування та реалізації екскурсійного продукту. Характеристики туристичного договору. Система організації маркетингу екскурсійних послуг. Принципи маркетингу екскурсійної фірми. Ринок екскурсійних послуг та методи його дослідження. Можливості та перспективи розвитку ринку екскурсійних послуг в Україні.

Тема 5. Екскурсовод як модератор екскурсійної діяльності.

Актуальні ролі сучасного екскурсовода та гіда. Особливості планування роботи екскурсовода та його професійної майстерності. Професійні вимоги та складові професійної підготовки екскурсовода.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабарицька В. К. Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посібник / В. К. Бабарицька, А. Я. Короткова, О. Ю. Малиновська. – Київ: Альтерпрес, 2007. – 462 с.
2. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: посібник / пер. з нім. В. Лозинський та ін. – Львів: Літопис, 2005.
3. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності [текст] : навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 178 с.
4. Енциклопедичний словник-довідник туризму / В. А. Смолій, В. К. Федорченко, В. І. Цибух; [за заг. ред. В. К. Федорченко]. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2006. – 372 с
5. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посібник / [В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко]. – К. : Кондор, 2004. – 166 с.
6. Основи екскурсознавства // Основи туристичної діяльності : підручник / Т. Г. Сокол; за заг. ред. В. Ф. Орлова. – К. : Грамота, 2006. – С. 169–186.

7. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій. Уклад. О. О. Каролоп. – Київ : Видавничий центр КНТЕУ. – 2002. – 45 с.
8. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М. М. Покоłodна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017.
9. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей : навч. посіб. / Б. П. Пангелов. – К. : Академвидав, 2010. – 248 с.
10. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах : підручник / І. В. Петрова. – К. : Кондор, 2005. – 408 с.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Джерельна база і методологічні засади вивчення історії матеріальної культури і побуту.
2. Зміст історії матеріальної культури і її роль в музейній роботі.
3. Музеї історичного, археологічного та етнографічного профілю як центри зберігання предметів матеріальної культури.
4. Матеріальна культура та побут населення найдавніших цивілізацій.
5. Основні заняття, типи поселень давніх греків та римлян.
6. Особливості одягу населення періоду античності.
7. Особливості матеріальної культури і побуту Візантії (типи поселень, житла, інтер'єр, меблі тощо).
8. Особливості матеріальної культури Середньовічної Європи (типи поселень, середньовічне місто, господарство, середньовічні механізми тощо)
9. Особливості побуту західноєвропейського населення періоду середньовіччя (меблі, предмети домашнього вжитку, вбрання, військові обладунки тощо).
10. Матеріальна культура Європи епохи Відродження.
11. Матеріальна культура раннього Нового часу (XVI-XVII ст.), (знаряддя праці, технології, зброя, житло, транспортні засоби та Великі географічні відкриття, тощо).
12. Естетика епохи модерну. Стилi ар-нуво і ар-деко.
13. Висока, традиційна культура як протиставлення масовій культурі.
14. Роль етнографії та археології у вивченні історії матеріальної культури.
15. Повсякденність як єдність духовного і матеріального буття людей.
16. Особливості розвитку матеріальної культури давньоруської держави (господарство, ремесло, еволюція поселень, планування та інтер'єр житла тощо).
17. Особливості розвитку побуту населення Київської Русі (одяг, їжа і начиння, прикраси тощо).
18. Матеріальна культура українських земель в початковий період політичної роздробленості.

19. Вимоги до розміщення тематико-експозиційного комплексу. Експозиційний пояс.
20. Відтворення музейних предметів та позамузейних об'єктів при побудові експозиції.
21. Експозиційна робота в структурі музейної діяльності.
22. Експозиційне обладнання.
23. Експозиційні матеріали та експозиційні комплекси.
24. Експозиція як одна із форм наукової роботи музею та специфічна форма публікації музейних зібрань.
25. Експонати, створені музеєм для експозиційного показу
26. Інноваційні технології та методи, що використовуються під час створення експозиції.
27. Мета та завдання виставкової роботи музеїв різних профілів.
28. Методика підбору експонатів для експозиції
29. Музейна експозиція як основна форма музейної комунікації.
30. Наукова концепція експозиції.
31. Основні методи побудови експозиції
32. Основні прийоми та принципи побудови експозиції.
33. Особливості ансамблевого методу побудови експозиції.
34. Особливості експозицій історичних і краєзнавчих музеїв.
35. Особливості експозицій меморіальних музеїв.
36. Особливості експозицій художніх музеїв.
37. Особливості експонування предметів мистецтва.
38. Поняття про музейну комунікацію та її історичні моделі.
39. Сучасна інтерпретація стилів навчання в музеї.
40. Аналіз стратегій (моделей) музейної комунікації.
41. Поняття про музейну дидактику.
42. Музейна дидактика і алгоритми комунікації в музеї.
43. Заняття з історії та географії у просторі музею проектування та реалізація стратегії.
44. Заняття з художньої культури та мистецтва у просторі музею: проектування та реалізація стратегії.
45. Заняття з літератури у просторі музею: проектування та реалізація стратегії.
46. Алгоритм підготовки музейного заняття. Музейний конструктор.
47. Поняття про інтегроване музейне заняття.
48. Базові форми організації навчання у просторі музею, їх специфіка.
49. Додаткові форми музейної комунікації та їх роль у контексті просвітницької, навчальної та рекреаційної функції музею.
50. Поняття про музейно-педагогічні засоби навчання.
51. Особливості проектування листків активності, маршрутних листів, плакатів, постерів, рефлексивних карт для різновікової музейної аудиторії.
52. Поняття про музейно-педагогічну взаємодію та її психологічні механізми.
53. Методи організації музейно-педагогічної взаємодії з дитячою аудиторією.

54. Методи організації музейно-педагогічної взаємодії з учнівською аудиторією.
55. Музейний простір і музейне середовище навчання (на прикладі музеїв різного профілю).
56. Поняття про музейно-педагогічні програми, їх роль і значення у процесі музейної комунікації.
57. Головні принципи та етапи створення музейно-педагогічної програми.
58. Поняття про музейно-педагогічний проект: алгоритм створення.
59. Прикладні аспекти та рівні методології сучасної музеології.
60. Напрями досліджень сучасних методологічних проблем в музеології.
61. Методи сучасної музеології.
62. Музей як соціокультурний інститут.
63. Поняття про організаційні типи і профілі музеїв.
64. Музейна територія у системі просторово-функціонального зонування. Характеристика музейних зон.
65. Музейний предмет та його значення у системі прикладної музеології.
66. Особливості знакової специфіки музейного предмета та його компоненти.
67. Поняття про найважливіші властивості музейного предмета.
68. Організація науково-фондової роботи музейного закладу.
69. Основні напрями комплектування музейних фондів.
70. Поняття про одиниці обліку і зберігання в музеї.
71. Характеристика основних категорій музейних пам'яток.
72. Комплектування та ведення музейних фондів.
73. Менеджмент і маркетинг у стратегії діяльності музею. Поняття про фандрайзинг, Public Relations, паблісіті.
74. Музейне волонтерство та його роль в діяльності сучасного музею.
75. Міждисциплінарний характер екскурсовознавства та його зв'язок з різними дисциплінами.
76. Найважливіші аспекти екскурсовознавства: науково-методичний, просвітницький, пізнавальний, виховний, емоційно-естетичний.
77. Основні етапи розвитку екскурсійної діяльності у світі.
78. Основні етапи розвитку екскурсійної діяльності на українських землях.
79. Екскурсія як компонент екскурсійної діяльності.
80. Основні ознаки екскурсій: історія та сучасність.
81. Основні підходи до класифікації екскурсій.
82. Загальна характеристика основних видів екскурсій.
83. Характерні ознаки та специфіка проведення екскурсій на історичні теми.
84. Літературні екскурсії: основні підходи до організації та проведення.
85. Характерні ознаки та специфіка проведення мистецтвознавчих екскурсій.
86. Поняття про музейні екскурсії та характеристика їх освітньо-просвітницької складової.
87. Прийом показу в екскурсії, його завдання, види та послідовність реалізації.
88. Аналіз методичних прийомів розповіді. Основні вимоги до розповіді.
89. Прийом руху в екскурсії, його завдання.

90. Аналіз особливих методичних екскурсійних прийомів.
91. Можливості застосування методичних прийомів під час проведення екскурсій різного типу (оглядові, історичні, літературні, природознавчі, музейні та ін.).
92. Поняття про туристичний продукт та його основні характеристики.
93. Загальні особливості формування, просування та реалізації екскурсійного продукту. Характеристики туристичного договору.
94. Система організації маркетингу екскурсійних послуг.
95. Принципи маркетингу екскурсійної фірми.
96. Поняття про ринок екскурсійних послуг та методи його дослідження.
97. Можливості розвитку ринку екскурсійних послуг в Україні.
98. Особливості професійної майстерності екскурсовода.
99. Професійні вимоги до професії екскурсовода.
100. Особливості професійної підготовки екскурсовода.

КРИТЕРІЇ ТА НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти відбувається відповідно до Положення про контроль та оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Відокремленого структурного підрозділу «Педагогічний фаховий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка».

Перше завдання атестаційного іспиту теоретичне з курсів *історії матеріальної культури і побуту та експозиційної діяльності музеїв*, максимальна кількість балів – 35; *друге завдання* – теоретичне з *музейної педагогіки та прикладної музеології* – максимальна кількість балів – 35; *третє завдання* – теоретико-практичне з *теорії і практики екскурсійної справи* – максимальна кількість балів – 30.

До критеріїв оцінювання, що визначають фахову підготовку здобувачів освіти належить:

- *особливості засвоєння знань* (обсяг, змістовність, правильність, точність, ґрунтовність);
- *якість відповіді* (рівень осмислення, аргументації, аналіз, логічність, послідовність, виразність мовлення);
- *структура сформульованої відповіді* (самостійність суджень, їх науковість, грамотність, доцільність і прогностична ефективність практичного матеріалу).

Оцінювання теоретичних завдань:

35 – 31 балів:

Здобувач глибоко, свідомо, повною мірою засвоїв програмовий матеріал, вичерпно, послідовно, аргументовано висвітлює питання; використовує наукову та професійну термінологію, приклади для підтвердження теоретичного матеріалу; вміє аналізувати поняття, твердження, закономірності; розкрити взаємозв'язок теорії і практики; грамотно обґрунтовує власні думки та судження; демонструє творчі здібності у розумінні й використанні навчального матеріалу; виразність мовлення.

30 - 20 балів:

Здобувач виявив ґрунтовні знання програмового матеріалу; грамотно та по суті його викладає; основні теоретичні положення ілюструє відповідними прикладами; відповідає літературною мовою; неповна самостійність в аргументації; незначне порушення послідовності викладу; наявні неточності у використанні термінів; недостатньо чіткі висновки.

19 – 10 балів:

Здобувач знає основний матеріал, але засвоїв його неповно; припускається неточностей; обирає недостатньо чіткі формулювання, не завжди розкриває суть понять; утрудняється у наведенні прикладів; наявні порушення логічності та послідовності викладу; недостатнє самостійне мислення, розкриття суті понять, явищ; не прослідковується причинно-наслідковість, взаємозв'язок у викладі матеріалу; невиразність мовлення, висновки неконкретні.

9 – 0 балів:

Здобувач знає меншу половину з усієї частини програмового матеріалу; демонструє фрагментарність знань; порушений логічний і послідовний виклад матеріалу; робить істотні помилки у розкритті основних понять, термінології; виклад матеріалу безсистемний, зі значною кількістю помилок, без належної аргументації, невиразне мовлення, висновки відсутні.

Оцінювання практичного завдання:

30 – 25 балів:

Здобувач глибоко і свідомо, повною мірою вирішує соціально-педагогічну проблему, задачу; вичерпно, послідовно, грамотно, логічно вибудовує технологію вирішення, ґрунтуючись на основних теоретичних положеннях; самостійно аналізує, пропонує різні шляхи виходу зі ситуації, наводить приклади з власної практики; мовлення виразне, граматично правильне; демонструє самостійне, творче застосування знань, розкриття причин і взаємозв'язку, взаємозумовленості.

24 – 18 балів:

Здобувач знає теоретичний матеріал, вміє його застосувати у практичній діяльності; грамотно і по суті вибирає правильний, але не найкращий варіант виходу з проблемної ситуації; допускає окремі неточності та прогалини; відповідь аргументована; наявні власні судження та висновки, проте вони недостатньо чіткі.

17 – 10 балів:

Здобувач знає теоретичні засади поставленої проблеми, проте не бачить практичного їх застосування; відповідь формулює нечітко, без логічного взаємозв'язку; може вийти на правильну відповідь за допомогою додаткових і навідних питань викладача; мовлення не чітке, висновки неконкретні.

9 – 0 балів:

здобувач не може виконати практичне завдання, не розуміє методики та технології застосування теоретичних знань для вирішення поставленої проблеми; відповідь безсистемна, без належної аргументації, висновки відсутні.

Оцінювання результатів за:

- за національною (4 – бальною) шкалою: відмінно, добре, задовільно, незадовільно;
- 100- бальною шкалою ЄКТС:

A – оцінка "відмінно" (90-100 балів) – відповідь повна;

B – оцінка "добре" (81-99 балів) – відповідь повна, але з кількома помилками;

C – оцінка "добре" (71-80 балів) – в цілому відповідь змістовна, з певною кількістю помилок;

D – оцінка "задовільно" (61-70 балів) – відповідь фрагментарна, зі значною кількістю неточностей;

E – оцінка "задовільно" (51-60 балів) – відповідь відповідає мінімальним критеріям;

FX – оцінка "задовільно" (25-50 балів) – відповідь не відповідає мінімальним критеріям;

Менше 51 балів – *незадовільно* (відповідь відповідає мінімальним критеріям);

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	
A	90-100	Відмінно	5
B	81-89	Добре	4
C	71-80		
D	61-70	Задовільно	3
E	51-60		
FX	25-50	Незадовільно	2
F	0-24	Незадовільно	